

où il leur fait part de la résolution où il est d'im- A paru jusqu'ici. Nous ignorons si cet imprimeur
primer la collection des ouvrages de Rupert, et travaille à exécuter son dessein. (199)
promet de donner des écrits qui n'ont point encore

(199) Cette édition a paru à Venise en 1749. EDIT.

ANNO DOMINI MCXXXIV

HERMANNUS

EX JUDÆO CHRISTIANUS

NOTITIA HISTORICA

(FABRIC. *Bibliotheca mediæ et infimæ latinitatis*, lib. VIII, pag. 238)

Hermannus Coloniensis, Judas quondam dictus, genere Israelita, tribu Levita, ex Judæo Christianus, colloquiis Ruperti, abbatis ab anno 1124 Tuitiensis, Ekebertique, episcopi ab anno 1127 Monasteriensis, aliorumque clericorum sermonibus permotus, atque adducto etiam ad Christianos fratre suo, canonicus Cappenbergensis ord. Præmonstr. in Westphalia scripsit *Opusculum de conversione sua* ad Henricum, quem modo filium, modo fratrem charissimum appellat. Hoc ex codice biblioth. Paulinæ Lipsiensis, in quo Hieronymi in Isaiam commentariis junctum erat, vulgavit D. Joannes Benedictus Carpzovius ὁ μακαρίτης ad calcem *Pugionis fidei* Raymundi Martini, observationibus Josephi de Voisin illustrati. Lips. 1687. fol.

HERMANNI JUDÆI

OPUSCULUM

DE SUA CONVERSIONE.

(Ex manuscripto bibliothecæ Paulinæ Academiæ Lipsiensis edidit Carpzovius ad calcem *Pugionis fidei* Raymundi Martini, Lipsiæ, 1687 fol.)

EPISTOLA NUNCUPATORIA.

Viro plurimum reverendo et clarissimo domino Theophilo SPIZELIO, Augustano, ecclesiæ ad D. Jacobi in Patria orthodoxæ pastori, vigilantissimo, theologo et polyhistori celeberrimo, amico, compatri et in Christo fratri honoratissimo, S. P. D. Jo. Benedictus CARPZOV, D.

Cum ad editionem Raymundæi Pugionis pridem animo conceptam, superiore demum anno ad finem decurrente, manus admoverem, venit in mentem, Spizeli optime, summum beatæ memoriæ theologum, Martium Gejerum, affinem meum, sexennio antequam Parisiis primum imprimeretur, in Dissertatione inaugurali, de Isaiæ vaticinio de Messia morte, sepultura et resurrectione ad ventilandum proposita nominasse, asservari in bibliotheca Academiæ nostræ Paulina ejus exemplar, quod tunc aliud quam manuscriptum esse non poterat. Ad membranas igitur perquirendas lustrandasque pergo, sed etsi diligentissime omnes meritissimus de re litteraria bibliothecarius noster, Joachimus Fellerus, collega honoratissimus excussit, peculiari quoque catalogo publicæ luci exposito recensitas, Raymundum tamen offendit nullibi, ut, nisi memoria forte virum beatissimum sefellit, facile crediderim defraudatam hoc thesauro bibliothecam fuisse, et catalogo et ordine et cura vigilantiori ante hæc tempora destitutam. Interea dum Raymundum frustra quæro, Hieronymi in Isaiam Commentarios in membrana scriptos solertissimus bibliothecarius hoc nomine commendat, quod proselyti cujusdam de sua e Judaismo ad Christum conversione opusculum, eleganti quidem caractere, sed antiqua manu exaratum simul exhibeant, ipsumque codicem, sane pretiosissimum, ut paulo curatius versem, domum mittit. Non memineram Hermannum illum, hoc enim auctori nomen ascriptum exstat, ullibi apud scriptores nominari, etiam illos, qui de Judæis ad Christianam religionem conversis ex instituto disserunt, tantum abest ut opusculum unquam impressum viderim, quod et consimiliter præsentibus amici coram, et alii per litteras consulti negabant. Quare non omnem prorsus operam me perditurum existimavi, si tot annos catenis vinctum liberarem, ut Raymundum Lipsiæ jam prodeuntem pedissequi loco comitaretur, etsi illum ætate sæculum integrum cum dimidio antevertit, adeoque ab antiquitate saltem, si non aliunde, dignus qui commendetur. Ita enim

ipse Hermannus suam prodit ætatem, dum sibi ætatis anno decimo tertio in somnis occurrisset Imperatorem Henricum, Lotharii antecessorem, eo adhuc tempore imperii gubernacula tenentem commemorat. Mortuus autem est Henricus ille imperator hujus nominis quintus anno Christi mxxv. Præterea monasterii Tuitiensis abbatem Robertum laudat, « virum, » ut ait, « subtilem ingenio, disertum eloquio, et tam divinarum quam humanarum litterarum peritissimum, » cum quo de religione disceptavit; quem non alium esse res ipsa loquitur, quam Rupertum illum, scriptis in Genesim, in librum Job, in Canticum canticorum, in minores Prophetas, in Matthæi et Joannis evangelia, in Apocalypsin commentariis, multisque aliis præclaris ingenii monumentis celebrem, biennio ante Lotharium imperatorem, anno salutis recuperatæ 1135 vita functum. Fuit ergo Hermannus mellifluo doctori Bernhardo inter divos postea relato, abbati Clarevallensi cœtaneus, nosque adeo in hoc opusculo de quibusdam ævi illius non contemnendis rebus, imo et de nonnullis doctrinarum momentis, præter conversionis suæ historiam, certiores facit, ut nondum sit cur laboris huc impensi me pœniteat. Quanquam molestias tantum non omnes a me avertit auditorum non postremus, M. Christianus Feustelius, ab ingenio et industria bonis omnibus commendandus juvenis, qui cum e Christiani Daumii, viri clarissimi, disciplina ad nos venerit his litteris probe cultus, e membrana in chartam transfusum opinione citius totum exhibuit opusculum, eoque effecit, ut nullo propemodum labore meo, Pugioni accedat. Quod uti non erat dissimulandum, ita vereor ne ægre feras, amicissime Spizeli, quod celeberrimum tuum nomen istis chartis præponam, quasi librum consecraturus, quem nec ipse scripserim, et cujus in lucem emissio vigiliis non multis mihi constet. Nondum memoria excidit quanto me honore ante hos septem et viginti annos affeceris, cum eximium de re Sineusium litteraria commentarium tuum, lucernam non minus quam demorsos unguis sapientem, quem Lugduni Batavorum in publicum proferebas, cum eruditorum hominum plausu exceptum, uni mihi dedicatum velles. Inde ab eo tempore de monumento quodam reciproci amoris semper cogitavi, sed quando paria facere non licuit hactenus, ad plures hanc professoriam mutui affectus nostri tabulam delatum iri judicabam, si ad famigerabilem Raymundi librum, quem et ipsum olim tuis sumptibus Parisiis allatum tue liberalitati debeo, opusculo huic a situ et squalore vindicato, cujusmodi antiquitatum te et amatorem et scrutatorem novi, præmissa affigeretur, quam si sterilis agelli fructum proprium obtulisses. Cæterum fideliter Hermannum, qualem in membrana accepimus delineatum, reddimus, adjectis solum inter uncas emendationibus et conjecturis; summaria cuique narrationi præmissa auctoris ipsius esse, nemo non animadvertet. Vale. Scribebam Lipsiæ, pridie Kalendas Aprilis, anno reparatæ salutis 1687.

EPISTOLA HERMANNI.

Charissimo filio Heinrico, Hermannus, Dei gratia id quod est, sinceram in Christo dilectionem. Solent plerique religiosi tam viri quam feminæ a me sciscitari qualiter de Judaismo ad Christi gratiam conversus sim, vel si quæ inter ipsa conversionis meæ primordia maligni hostis tentamenta pertulerim. Sicut et nuper, te præsentem, quarundam sacræ conversationis seminarum devota petitione coactus sum omnem ejus seriem replicare. Non enim ea facilitate conversus sum, qua multos sæpe infideles, sive Judæos sive paganos, ad fidem catholicam repentina et inopinata mutatione converti videmus, ut quos heri perfidos dolebamus, hodie fideles et nostros in gratia Christi factos cohæredes gaudeamus. At vero mea conversio, gravissimis in ejus primordio crebrescentibus tentationum procellis, multisque, se ei opponente antiquo hoste, insidiis, et longa protelata fluctuatione, et maximis tandem laboribus effectui est mancipata. Unde et piis auribus tanto ad audiendum est delectabilis, quanto ex hac ipsa effectus sui difficultate existit mirabilis. Proinde multorum devotione accensus, et tua potissimum, frater charissime, pia exhortatione animatus, dignum duxi hanc litteris mandare, et per eam inæstimabilem gratiam ejus, qui me de tenebris vocavit in admirabile lumen suum, tam futuri quam præsentis ævi fidelibus, ad perennem ipsius laudem et gloriam fideliter annuntiare.

Explicit epistola.

In nomine Domini

INCIPIT

BONÆ MEMORIÆ FRATRIS HERMANNI

QUONDAM JUDÆI

DE SUA CONVERSIONE OPUSCULUM.

CAP. I. — *De visione quam vidit adhuc puer.* A Levita, ex patre David et matre Sephora, in Coloniensi metropoli oriundus, cum adhuc judaicæ infidelitatis nexibus tenerer irretitus, proventura mihi

Deus gratiæ suæ beneficia jucundissimo hujusmodi visionis demonstravit præ sagio. Tertio decimo ætatis meæ anno vidi per somnium, tanquam Romanus imperator Henricus, qui, gloriosi regis Lotharii antecessor, tempore illo regnabat, præpotentem quemdam haberet principem, quo subitanea morte defuncto, omnes illius ipse possiderit facultates. Ad me itaque, ut videbatur, idem rex veniens, nivei candoris miræque corpulentæ equum obtulit, cingulumque ex auro summa operositate contexto cum sericco in ipso dependente marsupio, in quo septem gravissimæ monetæ nummi habebantur inclusi. Quibus omnibus mihi traditis, « Scito, ait, quod duces et principes mei graviter pro collato tibi a me beneficio indignantur; attamen tibi multo majora his adjiciam, omnemque tibi principis hujus defuncti dabo hæreditatem perpetuo jure possidendam. » Tum ego, regali munificentæ debitas rependens gratias, nobili illo balteo accingor, ascensoque equo et regio junctus lateri, ad summum usque palatium illum prosequor. Ubi eum splendide cum amicis suis epulantem proximus ego, velut amicissimus ejus, accumbo, et ex eadem secum scutella olus ex multigenis herbis radicibusque confectum manduco. In hujus itaque visionis jucunditate evigilans, licet puer essem, non tamen levitate puerili ea quæ tam insolita videram, inania esse judicavi, sed magnum aliquid ratus eorum mihi portendi præ sagio, ad quemdam cognatum meum, Isaac nomine, magnæ tunc apud Judæos virum auctoritatis me contuli, relatumque ei per ordinem somnium, ut mihi, quemodo nosset, interpretaretur, oravi. Qui, ea sola quæ carnis sunt sapiens, quamdam mihi secundum carnis felicitatem dictavit conjecturam, per equum magnum et candidum significari dicens quod nobilem ac speciosam uxorem sortiturus, per nummos marsupio inclusos, quod multas divitias habiturus, per celebratum cum imperatore convivium, quod plurimum honorabilis inter Judæos essem futurus. Sed hanc visionem multo post evidentius divina in me gratia spiritualibus beneficiis adimplevit, sicut et ejusdem postmodum visionis interpretatio indicavit, et rei ipsius effectus comprobavit. Nunc autem conversionis meæ occasio quale sit sortita exordium per ordinem explicabo.

Cap. II. — *Qua primo occasione Christianis adhæserit, et eorum consortio quantum profecerit.*

Septimo igitur post hoc anno Maguntiam cum variis mercatorum commerciis negotiaturus adveni. Siquidem omnes Judæi negotiationi inserviunt. Erat ibi eo tempore gloriosus rex Lotharius secum habens venerabilem ac totius consilii virum Ekebertum, Monasteriensis ecclesiæ antistitem. Qui cum ibidem, detinente eum rege, circa regni negotia occupato, ultra propositum suum moratus fuisset, exhausta sistarciis [marsupio] pecunia, argentum a me mutuari necessitate compulsus est. Nullum tamen ab eo, quod Judæorum mos exigebat, vadimonium accepi, pretiosum licet pignus tanti viri repu-

ans fidem. Quo agnito, parentes et amici mei duram me satis invectione objurgant, nimium me negligentem dicentes, quod sine vadimonio pecuniam cuiquam, et maxime homini in multis frequenter occupationibus distento, accommodare præsumperim, cum etiam notissima Judæorum consuetudine duplo majoris pretii pignus exegisse debuerim. Itaque eorum consilium fuit ut ad memoratum me conferens præulem, tam diu ei adhærerem, donec universum debitum ab eo reciperem. Timentes autem ne, quod evenit, Christianis commanens eorum instinctu ab æmulatione paternæ traditionis averterer, grandævum quemdam Judæum Baruch nomine, mercede conducunt, et ejus me pedagogio solerti cura committunt. Parentum itaque et amicorum meorum acquiescens consilio, Monasterium petii, quæ videlicet civitas episcopatus illius sedes est, ubi invento episcopo debitum repeto, dicens non me, nisi eo recepto, parentes audere revisere. Qui ad præsens, unde redderet, non habens, viginti ferme septimanis me secum detinuit. In quo temporis spatio cum sæpius, ut solebat, commissis suis ovibus pabulum verbi Dei bonus ille pastor administraret, ego amica adolescentibus curiositate illectus, earundem me ovium gregi admiscui, temeraria quidem præsumptione, quippe qui ob erroris sceditatem in hædorum adhuc potius quam ovium numero dignus eram computari. Ibi itaque audiebam scribam indoctum [doctum] in regno cælorum, de thesauro suo nova et vetera proferentem, et Vetus scilicet Testamentum ad Novum referendo, et Novum ex Veteri idonea satis ratione approbando. Legalium quoque mandatorum quædam, ut sunt: *Non mœchaberis, Non furtum facies, Non falsum testimonium dices, Honora patrem et matrem (Exod. xx)*, ad solam litteræ superficiem tenenda esse docebat; quædam autem, qualia sunt: *Non arabis in bove simul et asino (Deut. xxii)*, et *Non coques hædum in lacte matris suæ (Exod. xxiii)*, supervacua asserens, quantum ad litteram, ad sensus allegoricos pulcherrima nihilominus ratione transferebat, tali in hac discretione utens exemplo, ut scilicet Judæis, tanquam brutis quibusdam jumentis, sola in his littera, velut palea, contentis, Christiani ut homines ratione utentes, spirituali intelligentia, velut dulcissima paleæ medulla, reficerentur. Ego autem episcopum hæc et hujusmodi in populo declamantem, tanto avidius ac delectabilius audiebam, quanto et ea quæ de Veteris Instrumenti memorabat historiis, sæpe in hebraicis lecta codicibus memoriter retinebam. Sciens etiam animalia non ruminantia a lege inter immunda reputari (*Levit. xi*), quæcunque mihi ex illius prædicatione audita placuerant, in ventrem memoriæ sæpius mecum ruminanda transmisi. Christianis autem ea quæ dicebantur me attentissime audientem magno cum stupore intuentibus, et nunquam mihi sermo episcopalis placuisset sciscitantibus, partim minus, partim plus placere respondi. At illi curiositati meæ congratulantes, simulque

errorem mentis pio affectu miserantes, catholice unitati devotissime adjungi hortantur, Jesum suum misericordissimum esse, nullumque ad se venientem repellere affirmantes, juxta quod ipse in suo testatur Evangelio, *Eum, inquam, qui venit ad me, non ejiciam* (Joan. vi). Ad commendandam etiam gratiæ hujus largitatem, apostoli sui Pauli mihi proponebant exemplum, in cujus honore minor ejusdem civitatis basilica constructa et dedicata fuit, dicentes primo eum Pharisæum, et in tantum legis æmulatorem fuisse, ut a principibus sacerdotum auctoritate Christi fideles insatiabili crudelitate persequeretur; sed in medio sceleris hujus conatu eum luminis cœlestis ictu in terram prostratum, ac desuper accepta a Christo sæviendi interdictione, de Saulo in Paulum, de lupo in ovem, de persecutore in prædicatorem mirabiliter per Dei clementiam commutatum (Act. ix). His et hujusmodi sermonibus velut quibusdam, ut ita dixerim, præcantationibus, Christiani me demulcentes, ad abjiciendum plurimum incitaverunt. Processu itaque temporis ex crebris eorum confabulationibus ad exploranda diligentius ecclesiastica sacramenta factus alacrior, basilicam non tam devotus adhuc quam curiosus intrabam, quam antea velut delubrum quoddam exhorrueram. Ubi studiosius omnia perlustrans, inter artificiosas cœlaturarum ac picturarum varietates monstruosum quoddam idolum video. Cerno siquidem unum eundemque hominem humiliatum et exaltatum, despectum, et evectum, ignominiosum et gloriosum, deorsum mirabiliter in cruce pendentem, et sursum pictura mentiente, venustissimum hominem velut deificatum residentem. Fateor, obstupui, suspicans hujusmodi effigies simulacra esse, quæ vario errore gentilitas sibi dicere consuevit. Quod etiam vere sic esse, pharisaica mihi quondam doctrina persuaserat. Porro ille meus, cujus supra memini, pædagogus callide quid agerem explorans, ubi toties Christianorum me conventus frequentantem et ecclesiarum limina tenentem deprehendit, aspere me velut suæ custodiæ mancipatum redarguit, contestatus se omnes illicitæ curiositatis meæ ineptias ad aures parentum meorum perlaturum. Ego autem minas et redargutiones illius, tanquam surdus, non audiens, tantæ quotidie curiositati vacabam, quanto sub cura degens episcopi, ab omni penitus negotio liberrimus eram. Clericorum etiam sæpe ingrediens scholas, libros ab eis accepi, in quibus singulorum elementorum proprietates diligenter considerans, et vocabula sagaciter investigans, cœpi subito cum ingenti audientium stupore litteras syllabis et syllabas dictionibus, nullo docente, copulare, sicque in brevi scientiam legendi Scripturas assecutus sum. Quod ne forte alicui hoc incredibile videatur, non mihi sed Deo, cui nihil impossibile est ascribatur.

CAP. III. — *De habita cum Roberto, abbate Tuitiensi, disputatione.*

Morabatur eo tempore monasterii Tuitiensi ab-

PATR. CLXX.

bas, Robertus nomine, vir subtilis ingenio, disertus eloquio et tam divinarum quam humanarum peritissimus litterarum. Hunc ego visum, ad disputationis invito conflictum. Qui, secundum apostolum, paratus omni poscenti, se, de ea, quæ in Christo, fide et spe, reddere rationem, accepta loci et temporis opportunitate mihi se de omnibus, quibus vellem, tam ratione quam Scripturarum auctoritate, Deo auxiliante, satisfacturum pollicetur. Tum ego ad eum ita loqui exorsus sum: Magnum, vos Christiani, Judæis præjudicium facitis, qui eos, ac si canes mortuos, execrando et abhorrendo conspuitis, cum legatis, Deum sibi eos ab antiquo ex omnibus mundi nationibus, in populum peculiarem elegisse, quos solos sancti nominis sui cognitione dignos duceret, quibus solis perfectissimam justitiæ suæ regulam, quam servando viverent, sanctique, sicut ipse sanctus est, fierent, non solum edicendo præcipere, verum etiam propria manu in tabulis lapideis conscribere dignaretur. Solis, inquam. Hoc enim illa testatur, quæ ab ore vestro quotidie ruminatur Scriptura, dicens: *Qui annuntiat verbum suum Jacob. justitias et judicia sua Israel* (Psal. cXLVII). Vos autem nimia divinorum erga nos cæcati invidia præ cunctis mortalibus exosos habetis, quos Deo honorabiliores et dilectiores omnibus hominibus esse legentes agnoscitis. Sed esto. Patienter quippe et æquanimiter opprobria et irrisiones hominum sustinemus, dummodo in lege Dei et cæremoniis ejus fideliter perseveremus. *Melius est enim incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Dei nostri* (Dan. xiii). Quid enim magis timendum est, iram Dei sustinere, ab hominibus conspui, an a Deo maledici? In lege autem divina sic scriptum est: *Maledictus omnis, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in volumine isto* (Deut. xxvii). In quibus nimirum verbis, sicut nostra, quæ ex lege est, justitia contra omnes oblationes vestras defenditur auctoritate insuperabili: ita quoque vestra superbia, qua vos inaniter de legis observatione jactitatis, nobisque simplici, ut a patribus nostris accepimus, observatione tenentibus, impie derogatis, manifeste vincitur. Dum enim universaliter dicitur: *Maledictus omnis, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in volumine isto*, nihil discernitur nec excipitur. Vos autem, non legis, ut dicitis, factores, sed plane judices, eam, quod dictu ridiculosum est, pro velle vestro corrigitis, et quædam quidem suscipitis, cætera vero vel ut superstitiosa respuitis, vel ut mystica et alio, quam dicta sunt modo accipienda stultis et anilibus, quibus cui placet fictionibus depravatis. Stulta plane dementia et omnino ridenda temeritas, homines velle corrigere, quos [quæ] Deus instituit atque sub terribili maledictione hominibus observanda mandavit. Cui utique maledictioni vos Christiani obnoxii estis, qui legis dum esse præsumitis judices, convincimini et prævaricatores. Nam ut interim unum e pluribus sufficiat, proferatur, cur

qui de legis vos observantia extollitis, eidem in idololatria, manifesta impietate, repugnatis? Ecce enim, quod propriis oculis aspexi, grandes in delubris vestris imagines tum pictoria tum sculptoria arte elaboratas, adorandas vobis proponitis, et utinam alterius rei, non autem crucifixi hominis similitudinem, ad perditionis vestræ cumulum coleretis. Cum enim, juxta legis edictum, *maledictus sit omnis qui pendet in ligno* (Deut. xxi); quanto magis vos maledicti estis, qui pendentem in ligno colitis? Item: si, quod alia testatur Scriptura, *maledictus omnis, qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum* (Jer. xvii); quanto graviori vos maledictionis sententiæ subjacetis, qui etiam in crucifixum speratis? Cujus superstitionis vestræ dementiam, quia non solum non absconditis, verum etiam, quod majoris est sceleris, in ea gloriantes, peccatum vestrum sicut Sodoma prædicatis, unum jam e duobus, quod placuerit, elige, aut scilicet mihi hujus abominabilis vestræ culturæ, si quam forte nosti, auctoritatem prætende. vel certe, quod consequens est, si id non potes, imo plane quod non potes, damnabilem hunc et sacræ legi contrarium errorem erubescens confitere.

CAP. IV. — *Responsio.*

Ad hæc Robertus: In omnibus, ait, quæ mihi utcumque convenienter opposuisse visus es, nihil omnino deterreor. Siquidem ad defendendam et confirmandam religionis nostræ veritatem copia nobis auctoritatum ex ipsis libris vestris exuberat, quibus velut scuto inexpugnabili communiti, utique objectionum vestrarum telis secure et obviare et contraire possimus. Unde et eandem nostram, quam dicis, idololatriam, pietate et religione plenissimam ac totius veritatis luce conspicuam, jam tibi, si patienter velis audire et advertere, manifesta ratione ostendam. Crimen igitur idololatriæ, quod nobis conaris impingere, modis omnibus abhorremus et execramur, unius et veri Dei cultum fideliter amplexamur. Neque, ut tu calumniaris, crucifixi vel cujuslibet rei imaginem pro numine colimus, sed per crucis formam adorandam nobis Christi passionem, qua, ut nos de maledicto legis eriperet, factus est ipse pro nobis in cruce maledictum, pia devotione repræsentamus, quatenus dum ejus mortem per crucis similitudinem foris imaginamur, ipsi quoque interiorius ad illius amorem accendamus, et qui eum ab omni penitus peccato immunem tam ignominiosam pro nobis mortem pertulisse, sine intermissione colimus, quanta nos multis et magnis peccatis involuti, pro illius amore debeamus perpeti, pia semper cogitatione perpendamus. Ista nostrarum, quas cernis, imaginum generalis est ratio. Specialiter vero propter simplices et idiotas imagines sunt adinventæ, ut qui passionem Redemptoris sui in libris legendo non possint agnoscere, ipsum redemptionis suæ pretium cruce valeant demonstrante conspiciere. Quod ergo nobis codices, hoc rudi vulgo repræsentant imagines. Sed ne hic ritus nostræ religionis ex humana solum ratione astrui videatur, etiam ex

A Veteris Testamenti auctoritate fulciatur. Quiddam enim huic simillimum antiqua nobis refert historia. Nam introductis quondam filiis Israel in terram promissionis, filii Ruben et filii Gad et dimidia tribus Manassen, ad sortis suæ terram redeuntes cum ad Jordanis tumulos pervenissent, insuæ magnitudinis altare construxerunt. Præceperat autem Dominus in lege, ut filii Israel ad celebrandum sacrificiorum ritum unum omnes communiter altare haberent in loco, quem ipse ad invocandam majestatis suæ potentiam elegisset. Qui locus tunc celeberrimus habebatur in Silo (Deut. xii, Judic. xx). Cum autem hoc factum Rubenitarum et Gadditarum filiis Israel innotuisset, graviter adversus illos, utpote legis prævaricatores, commoti, ad puniendam in eis hujus enormitatis audaciam, arma corripunt. Provido tamen usi consilio, interim ab effusione fratrum sanguinis manus continuerunt, donec præmissis ad illos singulos tribubus [tribus] legatis, per eorum explorationem tanti ausus cognoscerent occasionem. Qui cum venissent, eos eum contra legis vetitum, in scandalum et ruinam totius Israelis altare præsumpsissent extruere, redarguentes, hujuscemodi responsum ab eis acceperunt: *Fortissimus Deus, Dominus ipse novit, si prævaricationis animo altare hoc constructum est, non custodiat nos, sed in presenti puniat, et si ea mente fecimus, ut holocausta et sacrificia et victimas pacificas super eo imponeremus, ipse querat et judicet, et non magis cogitatione atque eo tractatu, ut diceremus: Cras dicent filii vestri filiis nostris: Quid vobis et Deo Israel! Terminum posuit inter nos et vos Dominus, o filii Ruben et filii Gad, ad Jordanem fluvium, et idcirco partem non habetis in Domino, et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore Domini. Putavimus itaque melius et diximus: Struamus nobis altare non in holocausta, neque ad victimas offerendas, sed in testimonium inter nos et vos, et inter sobolem nostram vestramque progeniem, ut serviamus Domino* (Jos. xxi). Sicut ergo isti altare construxerunt, non ut in eo victimas et holocausta immolarent, sed ut se suamque posteritatem ad sortem populi Dei tali testimonio pertinere demonstrarent; ita et nos simili ratione crucem Christi in magna quidem reverentia propter in se pendentem habemus, cui tamen divinitatis cultum nequaquam exhibemus, sed sicut illis altare, ita nobis crux in testimonium fabricatur, quatenus dum in ea redemptionis nostræ pretium perpendisse consideramus, per illud nos ad sanctorum societatem et æternam cœlestis Jerusalem hæreditatem pertinere gaudeamus. Sicque Robertus omnibus objectionibus meis tam pulcherrimis rationibus, quam validissimis Scripturarum auctoritatibus, eas velut quamdam tetæ noctis caliginem clarissimis responsionibus [responsionum] suarum radiis propellebat. Sed miser ego more aspidis surdæ et obturantis aures suas suavissimæ incantationis suæ verba auribus cordis non percipiebam, nec mentalibus oculis, quos iudaicæ cæcitatæ caligo obduerat, lumen veritatis

intueri non poteram [intueri poteram]. Verum cum nimis longum est omnem nos hujus nostræ disputationis seriem texere, partim ea hic attingisse sufficiat. Nunc susceptum historiæ discretionis exsequamur negotium.

CAP. V. — Quod enim ad fidem Christi charitas et fides cujusdam plurimum incitaverit.

Occurrit hoc loco rei ejusdam memoria, quam etiam hic inserere dignum existimo, tum scilicet quod sui dulcedine magnum mihi conversionis præbuit incitamentum, tum etiam quod perfectæ charitatis et fidei non fictæ præclarum imitandumque legentibus conferre potest exemplum. Habebat sapedictus pontifex Ekebertus quemdam domus suæ provisorum, vocabulo Richmarum, virum, ut mihi satis probatum est, in omni conversatione sua valde religiosum. Hinc die quadam episcopus inter prædandum di. lidiam simillam assamque esocis portionem per dapiferum suum, ut dominis moris est, destinavit. Ille vero, sicut erat homo pietatis affectu plenissimus, quæ missa sibi fuerant, ante me, nam juxta eum sedebam, cum summa alacritatis charitate deposuit, ipseque pane tantum et aqua juxta consuetudinariam sibi religionem contentus permansit. De qua re ego non tantum gratulatus, sed etiam vehementer admiratus sum, quod scilicet homo, quem prorsus ex legem et sine Deo putabam, tantam charitatis posset habere virtutem, præsertim erga me, quem simili modo, velut suæ sectæ inimicum, detestari magis poterat quam amare, justa nimirum antiquæ legis censura, qua dicitur: *Diliges amicum tuum et odio habebis inimicum tuum* (*Matth. v; Lev. xviii*). Sed verè ut ipse evangelicæ legis discipulus, qua dicitur, *Diligite inimicos vestros* (*ibid.*), et cætera, sciebat non tantum ad domesticos suæ fidei, verum etiam ad omnes homines bonum operari (*Gal. vi*). Unde et mihi indigno sedula suæ dilectionis beneficia exhibebat neque blandis assidue colloquiis exhortando et obsecrando a paterno errore avellere, et Christo luerifacere satagebat. Sciebat quippe, Jacob apostolo dicente, quod qui converti fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ, salvaret a morte animam suam, et operiret multitudinem peccatorum suorum (*Jac. v*). Verum cum se ex his pietatis artibus adamantinam cordis mel duritiam emollire non posse conspiceret, illud de me ratus, quod quodam loco testatur apostolus, quod, Inquiens, *Judæi signa quærunt* (*Matth. xvi*), hanc mihi proposuit conditionem constantissime, ut si ferrum ignitum nuda, ut fieri solet, manu in fidei suæ argumentum bajulans nullum sensisset incendium, ego de corde meo totius infidelitatis deteraa caligine sacri baptismatis fideliter subirem remedium. Sin autem manus ejus adustionis recepisset vestigium, mei rursus esset arbitrii, quid agere, quid eligere vellem, se vero super hac re ulterius non suasurum. Hac itaque illius constantissima propositione gratanti a me animo suscepta, ipse jam quasi de mea conversione securus lætissimus redditur, præsulemque festinanter expetens erat, ut ad

A celebrandum hoc fidei spectaculum, ferrum exorcizandum [exorcizare] dignaretur. Sed quod miserendi mei tempus nondum advenit, ipse contra spem piæ hujus petitionis suæ effectum non obtinuit. Siquidem episcopus, tametsi magnam in illo fidei constantiam mirabatur atque laudabat, tamen hanc ejus postulationem non tam piam quam inordinatam esse altiori discretionis suæ perpendens libramine, modesta eum responsione corripuit dicens: eum quidem in hac re zelum Dei habere, sed non secundum scientiam (*Rom. x*), hujusmodi examinationibus Deum nullatenus esse tentandum, quin potius exorandum, ut ipse, *qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire* (*1 Tim. ii*), quando et quo modo vellet sua misericordissima pietate nodos infidelitatis B dissolvere et ex magistro erroris discipulum veritatis dignaretur elicere. Cæterum autem, ait, hujus rei gratia signum aliquod a Deo tibi nec petendum, nec magnopere exoptandum est, cum utique ejus omnipotentiae facillimum sit absque omni miraculo sola occulta gratiæ suæ visitatione convertere, quem voluerit, et otiosum sit signum, quod visibiliter foris exhibetur, si ipse per gratiam in corde hominis invisibiliter non operetur. Et multos enim absque signis conversos, innumeros vero etiam post visa miracula legimus infideles perstitisse. Sciendum præterea, ait, fidem, quæ miraculis persuadetur, vel nullum tibi vel minimum meritum habere, illam vero, quæ sine ullo miraculorum incitamento simplici pietate et pia simplicitate suscipitur, excellentissimi coram Deo meriti summæque laudis existere, teste fidei ipsius auctore Domino nostro, qui in Evangelio suo regulum infidelitatis arguit, *Nisi, inquit, signa et prodigia videritis, non creditis* (*Joan. iv*), et centurionis fidem, quam, priusquam signum videret, credidit, imo per quam potius signum accipere meruit, adeo laudis suæ præconio extulit, ut ne in Israel tantam fidem invenisse se diceret (*Luc. vii*). Hinc est etiam quod post resurrectionem suam Thomæ infidelitatem, quam non nisi palpatis suorum cicatricibus vulnerum, poterat credere, ex obliquo commemorans, quod, inquit (*Joan. xx*), *vidisti me credis*, quodque subdendo, *beati qui non viderunt*, etc., illorum fidem commendavit, quos in se per solum prædicationis auditum credituros esse prævidit. Sic doctor egregius pactum nostræ conventionis, ad cujus effectum pari utriusque aviditate suspensi tenebamur, non episcopali sua auctoritate prohibendo, sed manifesta rationum veritate dissuadendo diremit. Ut ergo opusculum hoc pia intentione legentes, ex ejus lectione non minimæ utilitatis fructum consequantur, et in ipso episcopo magnæ discretionis, in ejus autem dispensatore admirandæ fidei et perfectum charitatis præcipuum imitentur exemplum, ut quomodo ipse non me velut perfidum et Christiano consortio indignum, exsecratus est, sed mihi potius ac si Christiano suæ charitatis ac pietatis studio (*sic*) judæici seu cujuslibet erroris homines nequaquam, ut quibusdam mos est, conspuentes, abhorreant, sed ut vere Christiani,

hoc est Christi pro suis crucifixoribus exorantis imitatores benigne ad eos sinum fraternæ charitatis expandant. Quia enim, ut ait Salvator, *salus ex Judæis est* (Joan. iv), attestante quoque ejus apostolo Paulo, quia *illorum delicto salus est gentibus* (Rom. xi), digna omnino et Deo placita vicissitudo est, Christianos, quantum possunt, pro salute illorum satagere, ex quibus ipsi æternæ salutis auctorem Jesum Christum meruerunt suscipere. Quod si dilectionem suam et ad eos jubentur extendere, a quibus perferunt malum, quanto magis ad eos debent, per quos venit generale bonum? Confirmant igitur ad illos charitatem eorum, quantum valent, necessitatibus communicando ac totius eis forma pietatis existendo, quatenus quos verbo non possunt, lucrentur exemplo. Vere enim, ut quidam ait, exemplo melius quam verbo quisque docetur. Sedulas quoque ac simplices pro ipsis ad Patrem misericordiarum preces effundant, si forte, ut ait Apostolus, *det illis Deus pœnitentiam, ad cognoscendam veritatem et resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem* (II Tim. ii). Sed his per digressionem non inaniter, ut spero, aut inutiliter dictis, jam nunc ad exsequendum per ordinem id quod cœpimus revertamur.

CAP. VI.— *Qualiter cum episcopo Ekeberto ad claustrum Kapenbergense veniens, visa fratrum conversatione sit compunctus.*

Cum eidem adhuc venerabili antistiti expectatione recipiendi debiti adharerem, et cum eo sæpius diversa episcopatus sui loca invisente pergerem, contigit me quodam secum tempore ad Capenbergense cœnobium devenire. Hic autem locus in montis fastigio constitutus castro quondam per totam Westfaliam opinatissimo fuerat insignis. Cujus magnificæ ac regiæ generositatis comites, Godefridus et Otto, germani, roseo adhuc primævæ ætatis flore vernantes, divitiis ac totius sæcularis pompæ voluptatibus affluentibus, igne divini amoris accensi, quidquid in hoc mundo deliciarum vel habebant, vel habere poterant, alacri devotione pro Christo reliquerant ipsumque castrum cum sufficientissimis patrimonii sui prædiis Deo in simplicitate cordis sui læti offerentes, in monasterium illud clericorum regulam beati Augustini tenentium commutarunt. Scientes autem perfectorum esse, non solum sua, verum etiam semetipsos relinquere (Matth. xvi, 19), ipsi evangelicæ perfectionis ferventissimi æmulatores cum suis omnibus semetipsos pariter abnegaverunt, assumptoque ejusdem perfectionis habitu, suas mansuetissime cervices alicui moderaminis jugo submiserunt, ita cunctos fratres totius abjectionis humilitate prævenire certantes, sicut eos prius sæculari dignitate præcesserant. Istuc, ut dicere cœperam, veniens, in hac Christi fidelium societate ex omnibus [hominibus] variæ conditionis diversæque nationis collecta, Isaïæ de Christi temporibus prophetiam cernebam spiritualiter impletam quam ad erroris mei munimen carnaliter putabam in

A Christi adventu complendam, *Vitulus, inquit, leo et ovis simul pascentur, et puer parvulus minabit eos* (Isa. xi). Per quam prophetiam suam Judæi perfidiam deserunt, ut, quod carnaliter hoc, quod prædictum est, non vident impletum, eum adhuc venisse dissident, de cujus fuerat adventu prædictum. Sed cum indifferenter ibi prudentes et idiotæ fortes et invalidi, nobiles et ignobiles, divini verbi pabulo pariter alerentur, quid nisi vitulus, leo et ovis simul pascebantur? Quos etiam puer parvulus minabat, quod videlicet eos spiritualis Pater malitia quidem parvulus, sensu vero perfectus, Christi vice gubernabat. Horum itaque comitum ac cœnobarum religiosam cernens conversationem, ignominiosam, ut ego sensi, rasuræ vel tonsuræ decalvationem, habitus abjectionem multimodam, carnis macerationem, orationum et vigiliarum continuationem, miser ego et miserabilis tanto eos infeliciores reputabam, quanto hunc eos sine remunerationis fructu laborem vana spe perpeti existimabam. Sicut enim, verbi gratia, si quempiam hominum velociter quidem, sed ignorata via, per avia currentem, aspiciens, tanto eum judicarem miseriorem, quanto ipsa eum cursus sui velocitate cernerem a via remotiorem; ita nimirum et hos fortiter quidem per varia laborum exercitia, sed sine regia, ut putabam, legalium observationum via currentes, miserabiliores omnibus hominibus miserando potius, quam detestando censebam, utpote qui inani se in hac vita affligerent labore, et post hanc vitam non solum nullam præteritæ afflictionis suæ consolationem apud Deum judicem inventuri, verum etiam æternæ ab illo damnationis sententiam, velut increduli et infideles certissime essent excepturi. Itaque intime eis, tanquam miseris, ego potius vere miser humano affectu condolens, altaque ex imo corde suspiria trahens, cœpi talibus intra me pro ipsis questionibus, quasi contra Deum argumentari: Quænam est, o Domine, tanta tanque investigabilis tuorum abyssus judiciorum, ut hos doctissimos famulos tuos te in toto corde suo exquirentes, a mandatis tuis repellas, eisque errantibus viam veritatis tuæ, per quam ambulantes salvari possunt, abscondas, qui contemptis omnibus mundi delectationibus te solum sequendum, te diligendum elegerunt, omnemque curam suam fiducialiter in te jactaverunt, pro cujus amore tantorum jugiter laborum martyria, ipsa quoque morte graviora, perferunt. Non est tuum, qui judicas orbem terræ in æquitate, cujus *universæ viæ misericordia et veritas* (Psal. xxiv), non est, inquam, tuum, ut tibi famulantes averseris, te diligentes abomineris, te querentibus, te nosse affectantibus occulteris. Tua quippe vox est, illa quæ dicit: *Ego diligentes me diligo* (Prov. viii), et cætera. Tu quoque vocem illam misericordiæ plenam per os prophetæ promisisti: *Nolo mortem peccatoris, sed magis, ut convertatur et vivat* (Ezech. xxiii). Qui ergo vitam peccatorum te desiderare demonstrans, eos ut vivere possint, ad

conversionem invites, dignum omnino et tuæ, cujus misericordiæ non est numerus, bonitati est congruum, et ad hos fratres jam ad te per distinctam pœnitentiam conversos, tu etiam benignissima miseratione tua convertaris, sicut alibi per prophetam, promittere dignatus es: *Convertimini, inquit, ad me, et ego convertar ad vos (Zach. i)*. Juxta cujus promissionis vocem triduanam Ninivitarum olim pœnitentiam suscepisti, jamque imminentem eis ultionis tuæ gladium parcendo misericorditer avertisti (*Jon. iii*), tali scilicet exemplo paterniter ostendens, quam patienti affectu peccatorum pœnitentiam atque salutem desideres. Tu enim, Domine, suavis et mitis et multæ miserationis omnibus invocantibus te (*Psal. lxxxv*). Et si omnibus, quanto magis his servis tuis, non triduanam, ut illi quondam Ninivite, sed continuam pœnitentiam agentibus, atque pro amore tuo non solum mundum et ea, quæ in mundo sunt, verum etiam, quod multo difficilius est, semetipsos in omni humilitate et abiectione despicientibus. Dum ergo ista mecum gemebundus tractarem, et pro illis claustralibus quodammodo, si dici fas est, cum Deo judicio contenderem, grandis continuo cordi meo de contrariis atque diversis a se Judæorum et Christianorum legis ambiguitatis ortus est scrupulus. Quia enim Deo, cujus natura bonitas, cujus judicium misericordia est, optime videbam congruere, ut servis suis, vere juxta vocem psalmi tota die pro se mortificantibus (*Psal. xliii*) viam veritatis demonstraret, litubare intra me cœpi et cogitare, ne forte, Judæis errantibus, per viam mandatorum Dei currebant Christiani, si, inquit, legalium adhuc rituum illi observantia placeret, non adeo eorundem observatores Judæos gratiæ suæ destituisset auxilio, ut eos bonis omnibus patriaque proscriptos per omnes terræ nationes longe lateque dispergeret. Quo contra si sectam Christianæ religionis exsecraretur, non eos per orbem terrarum in tantum dilatari et confortari pateretur. In hujus itaque dubietatis constitutus ancipiti, quo me verterem, cui me potissimum viæ crederem, incertus eram, quod eorum exitus, qualis esset, penitus ignorabam. Dum ergo sic hærens maximas in corde meo dissidentium inter se cogitationum pugnas sustinerem, recordatus eorum, quæ dudum de conversione beati Pauli a Christianis tam clericis quam laicis audieram, quomodo scilicet mira Dei clementia ad fidem catholicam vocatus Ecclesiæ fuerit prædicator et propugnator constitutus, quam antea tyrannica fuerat crudelitate persecutus (*Act. ix*), tota mox ad Deum mente conversus, eum sum lacrymabiliter deprecatus, ut si ipse Christianæ religionis auctor existeret, mihi hoc vel per occultam inspirationem seu per somnii visionem, vel certe, quod efficacissimum arbitrabar, per signum aliquod visibile revelaret, et qui Ecclesiæ [ad Ecclesiæ] suæ ovile Paulum traxit apostolum, etiam suo stimulo superbe recalcitrantem, ad illud me perduceret, suis humillime precibus obtempe-

rantem. Deus autem justæ petitionis pius semper exauditor, diu quidem hoc meum distulit, sed non abstulit desiderium, quod postmodum non solum implere, sed etiam amplioribus gratiæ suæ donis dignatus est accumulare, sicut rerum exitus comprobavit.

CAP. VII. — Quomodo eum ad parentes reversum Judæus sibi in custodem delegatus accusaverit.

Post hæc itaque paschali superveniente festivitate, debito mihi ab episcopo restituto, ad Coloniensem, ubi manebam, metropolim, una cum illo æmulo meo Judæo sum reversus. Quod ut dudum mihi fuerat comminatus, parentum et amicorum meorum suis erga me accusationibus plurimum infirmavit affectum, asserens, me contra licitum tanta Christianis sedulitate ac familiaritate adhæsisse, ut jam non Judæus sed Christianus existimari potuerim, nisi simulata pietate paternam religionem habitu solo mentitus fuisset. Deus autem ultionum Dominus (*Psal. xciii*) dignam mox ei pro hac maligna accusatione sua ultionem reddidit, quod juxta propheticam vocem duplici eum contritione contrivit (*Jer. xvii*). Statim namque gravi febrium dolore correptus infra quindecim dies obiit et a pœnis temporalibus ad æternos gehennæ cruciatus infeliciter transivit. Sic justus Judex in uno eodemque facto misericordiam exhibuit et veritatem: veritatem quidem, debitas illi pro meritis pœnas recompensando, misericordiam autem me ab illius insidiis et criminatibus liberando.

CAP. VIII. — Qualiter triduanum se jejuniis pro sua illuminatione afflixerit.

Ego autem tanto magis de Dei pietate confisus, quanto eam in hoc fueram accusatoris mei ultione expertus, cœpi iterum, sicut prius crebris eum precibus implorare, ut mihi veritatis viam, sicut sancto quondam Danieli (*Dan. vii*) somniorum mysteria, nocturna visione dignaretur revelare. Eiusdem etiam Danielis secutus exemplum, pro hujus ardentissimi desiderii mei impetratione triduanum Deo devovi jejunium (*Dan. ix*). Sciens autem Judæos et Christianos non eandem jejunii regulam tenere, cum Christiani diebus jejunii hora nona vescentes, carniæ esu abstineant, Judæi vero ad vesperam perdurantes carnibus et quibuscunque eis vesci licitum est, utantur, ignarus, quod horum magis Deo placeret, indifferenter utrumque servare decrevi. Itaque et juxta Christianitatis ritum carnibus abstinui, Judæorum vero more ad vesperam usque jejunium protrahens modico pane et aqua contentus permansi. Ob nimiam quoque desiderii mei aviditatem solito me maturius sopori tradens, divinam mihi consolationem eo, quo petieram, ordine sperabam adfuturam. Sed frustra. Enimvero peccatis meis exigentibus incassum nox illa defluxit. Unde, licet plurimum dolens, minime tamen in impatientiam prorupi, quin imo, ex ipsa dilatione meo crescente desiderio, jam velut diei prioris parcimoniam tantæ rei impetratione indignam reputans, illo

die nihil omnino gustare decrevi. Maturè quoque, sicut prius, cubitum vadens, ineffabili desiderio divinæ visitationis præstolor auxilium. Similiter autem et nox illa inaniter pertransiens suas quidem secum tenebras detulit, sed me infelicem horrenda infidelitatis caliginè involutum reliquit. Sed nec sic quidem de Dei consolatione dissensus cepti iterum flebiles coram pietatis suæ oculos preces effundere, ut me tam avida expectatione suspensum voti mei compotem dignaretur efficere. Porro nimia cunctus inedia, æstuales etenim dies erant, cum toto jam corpore deficerem, nec abstinentiæ votum ad vespertinum tempus differre valerem, intolerabilis defectus carnis paululum me aquæ circa meridiem coegit insumere. Itaque nox terribi instabat, ex qua suprema visitationis meæ expectatio deperidebat. Sed et ipsa nihilominus sine effectu pertransiit. Mane autem expergefactus cernensque caliginosam noctem rutilo sole illustrari, graviter gemebam, et ultra quam dici vel credi potest, dolebam, quòd tali exemplo aureò Sole justitiæ non meruisse in illuminari. At Judæi tanta me contra solitum abstinentia macerari videntes, suspicati sunt, criminale aliquod inter Christianos commisisse flagitium, simul et præfati illius Judæi accusatione fomitem eis huicemodi devotionis ministrante. Hæc illorum mihi cognita suspicio, alterius perturbationis causa existit, sicque cordi meo cumulus doloris accrevit. Qui enim acceptabiliter et sine querela semper conversatus inter Judæos fueram, hanc inter eos infamiam sine confusione ferre non poteram. Verumtamen considerans quòd misericors Deus, grandia plerumque hominibus dare disponens, prius eorum in prece perseverantiam probare et patientiam dilatione solet exercere, resumpta in hac pusillimitate animi constantia, cepti denuò pro consequendo desiderio mei effectu ad hostium [ostium] divinæ bonitatis lacrynis et precibus indesinenter pulsare, dicens ei cum Propheta: *Vias tuas, Domine, demonstra mihi, et semitas tuas edoce me, dirige me in veritate tua, et doce me (Psal. xxiv).*

CAP. IX. — *Quod pro investiganda veritate catholica cum clericis disputationi vacabat.*

Iterum ergo cogitanti mihi, quibus studiis ad agnitionem veritatis attingerem, visum est, ut ecclesiasticos viros ac Veteris Testamenti peritissimos expetens, de contraria sibi cum eis Christianorum atque Judæorum religione haberem collationem, et si ex manifestis legis ac prophetarum testimoniis, suæ mihi sectæ auctoritatem possent ostendere, et quod huc soli, sicut dicebant, cælestis regni aditus pateret, probabiliter affirmare, ego rationi cedens salutem meam consulenti, et paterna, quam æmulabar, traditione postposita, approbatam mihi libenter amplecterer veritatem. Itaque religiosi Ecclesiæ doctoribus et maxime, ut dixi, in Veteri Testamento exbreitatis, quotidie me opportunè importune ingerebans; meis eos questionibus pulsare non destiti. Quod illi me non in contentione conveniendæ con-

ventionis, sed studio cognoscendæ veritatis, acriter videntes, suis me disputationibus et admonitionibus a synagoga Satanæ segregare cupientes, et sanctæ Ecclesiæ visceribus laborantem inebriare. Cumque mihi multa de Christi adventu et [ex] lege et prophetis proferrent testimonia, ego soli litteræ pertinacissime innitens, ea de Christo vel prædicta non fuisse cogitabam, vel, si hæc negare non poteram, sinistra ea quolibet interpretatione pervertentem, aut certe, si neutrum manifesta conclusus ratione valebam, callida eos tergiversatione per ambages verborum ad aliam mihi solvendam questionem circumducerebam. Nam quod scriba dicitur in lege a meis existimabatur, Christianorum assertionibus, quas illi ut fabulas aniles contemnuunt, superari aut concludi confundebar, miser non considerans hanc confusionem, quæ de proprio errore confunderet, Deo placere, eamque non mihi ignominiam, sed gloriam magis adducere. Sic ergo inanis gloriæ appetitum, velut quoddam pessum aditum mihi veritatis ipsæ, ne credere possem, interclusi, juxta quòd in Evangelio Judæis Dominus ait: *Quomodo, inquit, potestis credere eos, qui gloriam ab invicem acceperunt et gloriam, quæ a solo Deo est, non queritis? (Joan. v.)* Verum, licet cum clericis disputatis eorum verborum assertionibus refragare viderer, quæcumque tamen ab eis mihi aperta ratione et manifesta auctoritate probata fuerant, gratanti animo suscipiebant, ac pulcherrimas, quas de Veteri Testamento producebant [producebant] allegorias; in illa pectore diligentissime recubant.

CAP. X. — *Qualiter contra voluntatem et propositum suum uxorem ducere coactus, et per ejus amorem in pristino errore sit obligatus.*

Sed auctor invidia diabolus, qui me infidelitatis adhuc nexibus irretitum tenebat, ad ecclesiam me quotidie properantem, et verbum Dei, quò contra omnis tyrannidis sitæ murer insidias, avidissime audientem conspiciens, et gravi super his meis profectibus invidia contabescens, antiquæ me fraudis sitæ armis aggreditur. Qui enim primo parenti gestum necis per feminam (Gen. iii), quique Job sanctissimo solam ex omnibus bonis uxorem, non ad consolationem, sed ad subversionem reservavit (Job ii), ipse mihi in iustitiam rufinam mulierem matrimonio copulavit. Nam veniens ad me Judæus quidam, Alexander nomine, ejus filiam virginem desponsaram, multum mihi, ut diem nuptiarum statuerem, monendo, hortando, rogando cepti insistere. Ego autem incertus adhuc utrum in Judaismo perseverarem, an ad Christianismum declinarem, provideque perpendens, quòd alligatum me uxori magis oportere domesticæ rei curam gerere, quam quotidianis, ut solebam, disputationibus vacare, cogitabam convenienti interim, si qua possem occasione nuptias differre, donec, Deo miserante, quòd mihi potissimum pro animæ meæ remedio foret agendum, certo quovis indicio mererer agnoscere. Itaque deliberato apud me consilio respondi, suum quidem consilium

gratanti me animo, velut ex charitate descendens, A
suscipere, cui tamen ad præsens minime possem
obtemperare, quod scilicet Franciam prius, studendi
gratia, deliberassem adire. At ille cum sæpius ani-
mum meum ad suum tentans assensum inflectere,
nihil penitus se proficere pervideret, post preces et
blanditias, ad minas et terrores more scorpionis
cauda ferientis convertitur. Coacto siquidem Judæo-
rum consilio, causatus est, pestiferis me Christia-
norum confabulationibus in tantum depravatum, ut
ad consensum matrimonii, nec pio parentum vel
amicorum consilio, neque, quod gravius est, legali
auctoritate possem aliquatenus inclinari. Ego a Ju-
dæis, an hæc ita se haberent, inquisitus, conjugium
quidem me non omnimodis recusare, sed dispensa-
torie adhuc id velle differre, respondi, eandem eis, B
quam et socero meo hujus dilationis meæ causam
prætendens. Illi in Franciam me velle proficisci
audientes, et hanc me occasionem non simpliciter,
sicut nec faciebam, præferre suspicantes, unanimi
se mihi omnes consensu opposuere, quoddam hoc
apostasie indicium esse, nec ad hoc me propositum
studii, sicut dicebam, sed magis appetendæ Chri-
stianæ superstitionis amore impulsam, protervis
vocibus conclamantes. Et quid multa? Cognita tan-
dem animi mei in suo proposito constantia, unum
mihi e duobus eligendum proponunt; ut scilicet aut,
remota omni occasione, copulando matrimonio se-
cundum scita legis acquiescerem, vel, si aliud
quippiam mihi placuisset, extra Synagogam eorum
fierem. Quod ne leve apud eos esse quisquam for-
tassis arbitretur, noverit hoc esse inter Judæos
extra Synagogam fieri, quod apud Christianos ab
Ecclesia per excommunicationem eliminari. Sed
quod, ut ait Scriptura, *Ubi non est sepes, diripietur
possessio (Eccli. xxxvi)*, infelix ego dum merito infi-
delitatis divina protectione circumseptus non existi,
totius pristinae devotionis meæ circa inquirendam
viam veritatis possessionem, diabolo deprædante,
amisi. Ad primam etenim Judæorum comminatio-
nem ita totus immenso pavore obrigui, ac si ab
eorum mihi Synagoga excluso, nulla ulterius ejus-
libet via pateret remedii. Quod et, si quis extra
Synagogam salutis esset aditus, tamen quod hæc
nec sciebam, nec ullis, ut probaram, conatibus ad
perfectam ejus indaginem pervenire valebam, tutius
me fore arbitrabar in ea traditione, quam ab ipsis
quodammodo maternis uberibus suxeram, sine tenus
perseverare, quam ad novam quandam religionem,
nullis mihi signorum vel rationum argumentis per-
suasam, inconsulte aspirare, præsertim cum etiam
per inevitabilem forte errans ignorantiam, facile a
pio iudice consequi possem indulgentiam. Adeo au-
tem in hac dementissima cogitatione evanui, et
obscuratum est insipiens cor meum, ut omni pri-
stina intentione postposita, neglectoque ardentissimo,
quo antea circa veritatis indaginem flagraveram,
desiderio, sævienti adversum me diabolo perfectam
lætitiâ fecerem, et ad integrum perditioni me

tradens, juxta quod quibusdam a Domino per pro-
phetam exprobratur, *scelus cum morte, et pactum
vanæ securitatis cum inferno (Isa. xxviii)* compone-
rem. Sine omni namque retractione universali
Judæorum parens voluntati, diem eis, in quò nu-
ptialis collocaretur thalamus, designavi. Cui despon-
sioni meæ tanta illorum exultatio, tanta erga me
cunctorum successit exultatio, ut ad consensum
eorum magis me communis omnium attraheret favor,
quam prius terror impulerat. Instante vero nuptialis
convivii die, multi illic non solum Judæorum sed
et familiarium mihi Christianorum confluxerunt. Illi
quidem, ut falsæ jucunditati meæ condelectarentur,
hii vero, ut exitiis meis casibus Christiano
affectu condolentes, eisdem superius pietatis lumen
imprecarentur. Quomodo, inquit, miser Judas, tam
cito, tam facile a bono proposito ad tantum per-
ditionis barathrum dilapsus es? Quomodo manu ad
aratrum missa, tam cito retro respexisti? Nos tibi
semper monita salutis dabamus, quibus te aliquan-
do consensurum, et in Christum, nostræ salutis
auctorem, crediturum sperabamus. Et ecce contra
spem nostram tuas potius sequi concupiscentias
elegisti, ac desperata salute perditioni te ad inte-
grum tradidisti. Heu infelix, decepisti nos, et ipse
miserabiliter deceptus es. Utinam enim scires et
intelligeres, ac novissima provideres, ut scire pos-
ses quæ te manent supplicia, quæ te, si in hac
superstitione permanseris, æstuantis gehennæ ex-
cipient incendia! Unde jam tibi placeat salutife-
rum nostræ charitatis consilium, et dum tibi pœni-
tentia adhuc patet aditus, omni instantia tuæ curam
gere salutis, ne si hanc dum agere potes, nolueris,
tunc incipias sero velle, cum non poteris. Quod si
fidem Christi toto corde amplexatus, ejusque salu-
tari lavacro fueris regeneratus, plenam tuorum ab
ipso erratum indulgentiam perfectamque totius,
quam investigare cœperas, veritatis agnitionem
consequeris. Licet enim nullum, ut ipse ait, ad se
venientem foras ejiciat, illis tamen ad se per fidem
revertentibus suam uberius gratiam impertiatur, ad
quos solos ab errore suo revocandos missum se a
Deo Patre profitetur, *Non sum, inquit, missus,
nisi ad oves, quæ perierant, domus Israel (Matth.
xv)*. Qui ergo prior venit ad te requirendum, se
utique tibi, si recta cum fide et puro corde quæ-
sieris, facile præstabit inveniendum. Hujus Chri-
stianæ exhortationis suæ vomere adamantinam cordis
mei duritiam conscindere, et ad compunctionis
gratiam satagebant emollire. Ego autem saluberrima
eorum monita, tanquam surdus non audiebam,
quando aures, quas in suo Evangelio Dominus re-
quirebat, dicens: *qui habet aures audiendi, audiat
(Matth. xiii)*, aures videlicet cordis, aures intellec-
tuales non habebam. Et quod spirituali auditu ca-
rebam, ea, quæ corporali solum aure perceperam,
contemnebam. Et impletum est a me, quod scrip-
tum est: *Peccator cum venerit in profundum malo-
rum, contemnit (Prov. xviii)*. Mox vero, ubi sum

carnis corruptionem expertus, ita mentem meam lubrica delectatio et copulatae mihi conjugis excæcavit affectus, ut, quod extremæ desperationis solet esse indicium, ne ipsum quidem gravissimum animæ meæ possem sentire languorem. Quia enim nullas, ut antea, tentationum molestias superare, utpote qui eisdem enerviter per omnia victus subjacebam, beatum me in hac falsa vitiorum pace reputans, cœpi cum summa illic carnis voluptate jacere, quo me ante timueram præcipitare. Et sicut de conjugatis Apostolus, *Qui, inquit, cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi hujus, quomodo placeat uxori, et divisus est (I Cor. vii)*, per varias mundi curas cœpi defluere, nihilque jam eorum, quæ Dei sunt, quærere, sed his solummodo libebat operam dare, unde sponsæ meæ possem oculis complacere.

CAP. XI. — Quomodo post obligationem uxoris, sursum circa veritatem sit ejus reaccensa devotio.

Decursis autem tribus mensibus, ex quo letargico hoc animæ meæ morbo cœperam laborare, Deo miserante, ad cor rediens, et quia [quasi] de gravi prioris ignorantiae somno expergiscens, perpendere cœpi, unde per negligentiam cecidissem, et in quanta [quantam] miseræ delectationis voraginem devenissem. Et quando, ut legitur, *Qui apponit scientiam, apponit et dolorem (Eccl. i)*, cœpi in hujus miseræ meæ considerationem [consideratione] gravi compungi dolore, pugno pectus tundere, atque inter crebra suspiria lacrymas ubertim profundere, miserum me et infelicem profitens, quod propter modicam carnis delectationem in tantam me perditionis voraginem præcipitassem. Ex hujus igitur compunctionis gratia resumpta paululum de larga Dei pietate fiducia, cœpi superfluas sæculi curas ab animo reseccare, carnis concupiscentias continentiae freno coarctare, et sicut exhibueram membra mea arma iniquitatis peccato, ita per omnia eadem studui exhibere arma justitiæ Deo. Pristinam vero adhuc de contraria sibi Judæorum et Christianorum fide retinens dubietatem, sciensque *sine fine impossibile esse placere Deo (Hebr. xi)*, et quod omne, quod *non est ex fide, peccatum est (Rom. xiv)*, conari rursus cœpi, si quomodo Deo propitio hujus de corde meo ambiguitatis caliginem propellere, et veræ fidei lumen possem invenire. Itaque sicut antea peritissimos Ecclesiæ doctores diligenter requires, suæ ab eis fidei et religionis exigo rationem. Quam eis copiosissime mihi ex multis Scripturarum testimoniis et variis Veteris Testamenti figuris reddentibus, ego dum ordine præpostero fidem intellectu volebam prævenire, ad ipsum, qui fidei merito comparatur, intellectum nullatenus valebam pervenire, secundum vocem prophetæ dicentis: *Nisi credideritis, non intelligetis (Isa. vii)*. Quadam vero die contigit me cum nominato quodam magistro disputationis inire conflictum. Cunque in longum sermone contracto nullus a me eorum, quæ probabiliter ab illo diceban-

tur, extorqueri posset assensus, unus assidentium illi clericorum obstinatam cordis mei cernens duritiam: Cur, inquit, o magister, cur frustra niteris? Quid in ventum verba fundis? Quid arenæ semina mandas? Scis equidem, teste Apostolo, usque in hodiernum diem, cum legitur Judæis Moyses, velamen positum est super cor eorum (*II Cor. iii*). Hoc audiens, et unde verbi hujus occasio tracta foret, optime, tanquam in Veteri Testamento exercitatus, intelligens, vehementer expavi, reputans, ne forte, sicut filii quondam Israel clarificatam in monte Moysi faciem non nisi velo mediante quibant aspicere (*Exod. xxxiv*), sic ego mysticum Mosaicæ legis intellectum, nequaquam velut interpositis quibusdam carnalium figurarum umbris, clara mentis acie possem attingere. Rursus itaque anxius æsttuare cœpi, nescius quid agerem, qualiter hoc a corde meo velamen removerem, ut revelato mentis oculo claram veritatis lucem intueri possem. Ad Patrem ergo luminum contrito et humiliato corde confugio, flebilesque in conspectu bonitatis ejus preces prosterno, clamans cum Psalmista: *Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua. Da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam, et custodiam illam in toto corde meo (Psal. cxviii)*. Et quod, Christianis docentibus, magna [magis] esse sacræ crucis virtutem agnoveram, frequenter cor meum signo ejusdem crucis consignabam, efficacissimum illius esse sperans auxilium, ad hoc a me velamen perfidiæ removendum. Sed quid ille sævissimus et mille artium hostis ageret, cum me, quem per infidelitatis laqueos adhuc sub tyrannidis suæ ditone captivum tenebat, tali adversum se præsidio armari conspiceret? Vel quando suum a se mancipium, quod justis tenebat legibus, liberum pateretur abscedere, qui ipsos quoque Domini sui servos, fideles quosque impia et illicita non cessat crudelitate persequendo captivare? Igitur quo minus cautum facilius posset seducere, in angelum se lucis transfiguravit, dum me non aperta jam fronte, sed subtili fraude oppugnandum expetiit. Mandata quippe legis ad memoriam mihi cœpit reducere, inter quæ et hoc Judæis præceptum fuerat (*Exod. xxxiv*), ut in nullo penitus inmundos ac Deo execrabiles gentium ritus imitarentur, ne quos sibi Deus ex omnibus nationibus in populum peculiarem elegerat (*Deut. vii*), illarum superstitionum in aliquo participes aut consimiles viderentur. Quod ideo callidissimus hostis fecisse credendus est, ut intentionem meam eo facilius a proposito suo retraheret, quia per hoc me legis prævaricatorem esse ostenderet. Nam ita factum est. Cœpi quippe instinctu diabolico graviter super hoc facto velut divinæ legis transgressor propria redargui conscientia, et pro consequenda hujus, ut putabam, enormitatis indulgentia, distincta me lacrymarum et jejuniorum castigare pœnitentia. Post hæc autem ab hac dementia ad mentem rediens, et hanc pœnitentiam non placationis, sed magis offensivis

esse deprehendens, cœpi iterum hujus ignorantiae A
meæ errorem deslere, et ea, qua prius, instantia
rueis me cordetenus signo munire. Sed heu! nul-
lum ejus merui sentire remedium, cuius vitali pretio
me nondum de maledicto legis agnovi redemptum.
Et quid agerem? Totius ab animo consilii et auxilii
spes fugerat. Rursus ergo lacrimæ rivatim proflue-
re, rursus ab intimis præcordiis gemitus graves
cœperunt erumpere. Dixique contra me: Heu! me
miserum, quid faciam? Quo fugiam? Quæ mihi de
reliquo poterit spes esse salutis, neque cum Judæus
perfecte sim neque Christianus? Si talem me ulti-
ma vitæ meæ dies repente tanquam fur veniens
(III Petr. II) comprehenderit, quo ibo? Uti-
que peri-
bibo. Tanta vero cordis mei fuit amaritudo, ut
etiam lingua tacente, melius vultus ipse maciei suæ B
ac squaloris demonstraret indicio. Omnis namque,
qui de magnis me ortum natalibus et tam legis
scientia quam rerum sufficientia pollere noverant,
tanto [tanta vel tam] me subito contra morem macie
confectum videntes, eo magis obstupebant, quo
nullis me aliquando quorumlibet incommodorum
molestiis pulsatum viderant.

CAP. XII. — *Quomodo per orationes religiosarum
sit illuminatus seminarum.*

Ego autem ad Deum, qui solus laborem et dolo-
rem considerat, omni cum fiducia velut ad turrem
fortitudinis confugiens effundendo in conspectu
ejus orationem meam, et cordis mei tribulationem
ante ipsum pronuntio, flebili prece deposcens, ut
secundum multitudinem dolorum meorum in corde C
meo consolationes ejus lætificarent animam meam
et ad educendum me de tenebris et umbra mortis
dexteram suæ majestatis dignaretur extendere, quem
ex propria infirmitate ubique videret defecisse.
Quod ergo fideliter ab illo quæsivi, efficaciter ob-
tinere promerui. Prudenter etenim ex interna ipsius
inspirazione considerare cœpi, quod, sicut ser-
vilis aliqua persona, perdita domini sui gratia, non
ad eam ulterius, nisi ejusdem domini pro se inter-
venientibus amicis, valet reverti; ita nec ego, nisi
sacræ Ecclesiæ fultus intercessionibus, Christi pos-
sem gratiam promereri. Cogitanti itaque mihi cujus
me potissimum orationibus velut majoris apud
Deum meriti commendarem, duarum sororum oc-
currit memoria, quæ apud Coloniensem civitatem
juxta Beati Mauritiî monasterium pro Deo inclusæ
cœlibem simul vitam ducebant, quarum una Berta,
altera Glizmut dicebatur, quarum sancta conversa-
tio suavissimum bonæ opinionis odorem per totam
civitatis illius diffuderat viciniam. Harum patrociniis
me sperans plurimum posse apud Deum adjuvari,
ad ipsas omni cum festinatione perrexi, eisque
quantum tentationum stimulis perurgerer, multis
cum lacrymis aperui, et ut pro mea illuminatione
suas ad Deum preces dirigere dignarentur, suppli-
citer exoravi. Illæ, ut erant totius pietatis et com-
passionis plenæ visceribus, largas super tantis mi-
seriis meis lacrymas fundentes, tam diu indefessas

se ad Deum pro me supplicationes fusuras esse vo-
verunt, donec optatam supernæ gratiæ consolatio-
nem mererer accipere. O quam vera est illa Jacobi
apostoli sententia: *Multum valet deprecatio justi as-
sidua!* (Jac. v.) Haud multo enim post tempore me-
ritis ipsarum et precibus, tanta repente cordi meo
Christianæ fidei claritas infulsit, ut ab eo totius
pristinæ dubietatis et ignorantiae tenebras penitus
effugaverit, congrua nimirum vicissitudine, ut per
feminam lapsam, feminæ precibus sublevarent. O vos
ergo devotæ et sacræ mulieres, quæcunque ista le-
geritis, vel lecta audieritis, præclarum imitandum-
que in his beatis feminabus [feminis] orandi exem-
plum accipite, scientes orationes vestras quanto
quietiores, tanto esse sinceriores, tantoque esse
ante Dei conspectum ad impetranda quælibet effica-
ciores. Ecce enim me, quem ad fidem Christi nec
reddita mihi a multis de ea ratio, nec magnorum
potuit clericorum convertere disputatio, devota
simplicium seminarum oratio attraxit.

CAP. XIII. — *Qualiter in fide profecerit.*

Inventa igitur per gratiam Dei una pretiosa ca-
tholicæ fidei margarita, cœpi evangelici illius nego-
tioris exemplo (Matth. XIII) temporalia cuncta in
illius amore contemnere, ut ejus jucundissima et
saluberrima ditari mererer possessione. Ab omni-
bus igitur me, in quantum potui, curis expediens,
adeo ut moræ totius impatiens, vix domi cibum
caperem, sacrarum basilicas magna cum devotione
frequentare, ac verbo Dei audiendo tam cordis quam C
corporis auditum cœpi delectabiliter accommodare.
Porro occulte hoc agebam, quod Judæorum perse-
cutionem velut infirmus adhuc et tener in fide, sic-
ut ille Nicodemus, qui venit ad Jesum nocte (Joh.
III), metuebam. Itaque cum eodem audiens Nicode-
mo Dominum in Evangelio suo terribiliter intonan-
tem: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu,
non potest introire in regnum Dei* (Ibid.), cœpi re-
generationis hujus lavacrum tanto ardentius deside-
rare, quanto sine ejus remedio me juxta hanc Do-
mini vocem cœleste regnum constabat posse [non
posse] introire.

CAP. XIV. — *Qualiter fratrem suum a judaismo
ettraxerit, et quomodo Judæi adversus eum con-
spiraverunt.*

Sciens autem præceptum fuisse a Domino filiis
Israel, exituris de Ægypto, ne vacui exirent, sed
egredientes Ægyptum spoliarent (Exod. XI); nole-
bam et ego tali doctus exemplo, de Ægypto, tenebris
videlicet judaicæ infidelitatis, vacuus exire, sed ali-
quam inde auri et argenti, seu pretiosi cujuslibet
indumenti, sed rationabilem prædam adducere,
quæ summi Regis templum non solum adornaret,
sed et esse mereretur, secundum illud Pauli apos-
toli: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos* (I
Cor. III). Habebam enim septennem Maguntiae fra-
trem de patre, non de matre, quem ardentissimo
desiderio divinæ mecum gratiæ per lavacrum rege-
nerationis fieri optabam cohæredem, quatenus quam non

habueramus carnaliter nascendo, unam haberemus simul matrem Ecclesiam, spiritualiter renascendo. Videntes autem Judæi suæ me ex more synagogæ nunquam interesse, cujus antea tantopere, sicut in præcedentibus agnosci potest, amittere timideram committentem, animadvertent non levem esse hujus tunc inopinatæ mutationis occasionem. Positis ergo insidiis mihi, vias omnes actusque meos curiosius explorare cœperunt. Quem cum quotidie nihil penè aliud agere, quam ecclesiasticis vacare disciplinis deprehendissent, in tantum omnes adversum me zelum exarsere, ut, si qua eis efficiendi sceleris facultas occurrisset, propriis me non timuissent manibus lapidare. Sed perfidiæ ac malignitatis suæ tenebris exæcati parricidali crimine, quod per se perpetrare non poterant, ad damnationis suæ augmentum et alios involvere satagebant, nec habituri effectum sceleris, in solum se præcipitabant reatum voluntatis. Comperto siquidem, quod Maguntiam proficisci dispo-nerem, in unum adversum me convenerunt, cogitantes, ut scriptum est (*Psalm. II; Matt. xxvi*), consilia, quæ non potuerunt stabilire. Nam litteras Hebraicæ scriptas per Volequinum quemdam reginæ Richzæ capellanum Judæis Maguntiensibus, me ignorante, destinaverunt, quarum hæc summa fuit, ut scilicet me tanquam perfidum et apostatam comprehenderent, et secundum legalis censuræ rigorem poena condigna multarent. Sed, sicut ait Apostolus: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* (*Rom. viii.*) Ipse igitur, qui dissipat consilia gentium, et reprobat consilia principum (*Job v; Psalm. xxxii*), illorum suo nutu dissipans consilium, ab eorum non solum me laqueo potenter liberavit, verum etiam pius, quod circa lucrandum fratrem meum conceperam desiderium, misericorditer effectum mancipavit.

CAP. XV. — *Quam mirabiliter scriptas contra se a Judæis litteras deprehenderit.*

Ex Dei namque dispensatione eidem me clerico Maguntiam legationis suæ causa proficiscenti contingit in via sociari. Cum neutro nostrum, quid alter negotii haberet, sciente, de variis rebus commeantes fabularemur, ille quosdam parentum meorum Magunticæ commorantium cœpit inscius, quod consanguinei mei essent, nominare, dicens, se secretum quoddam nuntium ad eos perferre. Quo audito, cum Judæorum adversum me insidias peritus adhuc ignorarem, cœpi tamen in illius legatione idem, quod erat, suspicari, magnum scilicet malum per illam Judæos mihi machinari. Itaque clericum super hæc allocutus, cum maximo eum animæ suæ discrimine Judæorum dixi litteras bajulare. Ille, ut erat rem celare rogatus, litteras se aliquas ferre negavit. Sed ego negationi ejus minime fidem accommōdans, ita rem se habere, ut dixeram, constantè affirmabam adjiciens sibi grave divinæ ultionis pondus imminere, si contra meum consilium Judæis Maguntien- sibus præsumpsisset acceptas litteras præsentare, eo quod magni in eis mali lateret seminarium. Multis

A itaque precum minarumque importunitatibus vix tandem ab eo veritatis confessionem extorsi. Confessus ergo mihi, ita omnia esse, ut dixeram, rogavit, ut ipsa [ipse] litterarum negotium sibi aperirem. Tum ego, quod dictu quidem mirabile, sed tamen, Deo teste, verissimum est, ita illi sensim summamque earum ex sola cordis mei conjectura declaravi, ac si eas vel legissem vel, aliquo profente, agnovissem. Quod utique non casualiter, sed Dei instinctu ac providentia gestum est, qui de malignissima expectatione plebis Judæorum eripere et sanctum, quod agebam, negotium, ad gloriosum disponebat effectum perducere. Quas etiam ab ipso mihi prolatas accipiens explico, perlego, Judæorum adversum me malignissimam accusationem in eis ita, ut con-
B jeceram, scriptam reperio, maximeque cum exsultatione Deo pro liberatione mea gratias agens, ipsos pestiferos apices igni comburo.

CAP. XVI. — *Quod veniens Wormaciam fiducialiter Christum in synagoga Judæorum predicaverit.*

Tunc ergo Psalmistæ cum inenarrabili concinens tripudio: *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, et nos liberati sumus* (*Psalm. cxiii*), tam fortiter in amore catholice fidei ac religionis cœpi fervere, ut omni pusillanimitatis meæ foras per charitatem misso timore (*I Joan. iv*), Christum Dei virtutem esse et Dei sapientiam (*I Cor. i*) non tantum ad justitiam credere, et ore ad salutem confiteri (*Rom. x*), verum etiam inimicis ejus Judæis constantè et libere prædicare auderem. Nam veniens Wormaciam, ubi germanum fratrem, vocabulo Samuelem, habebam, Judæorum synagogam die illo, quo convenire solebant, introivi, eosque Gamalielis sui superstiosa super Vetus Testamentum commenta legentes audivi. Moxque divino fervore accensus magna que cum fiducia et oris gratia prophetiam cum ipsis disputationem ingressus, cujus fidei essem quantumve ex multis mecum Christianorum de orthodoxa fide disputationibus profecissem, opportune ibi demonstravi, dum contra stultas et aniles, quas idem illis Gamaliele de conscripturis conflixerit [confixerit] fabulas, mellifluam eis spiritualium allego- riarum dulcedinem eructans, os eorum, quod Christum blasphemando et sanctæ ejus Ecclesiæ derogando in celum ponere cæca superbia et superba cæcitate præsumunt, multis ac validis divinorum eloquiorum auctoritatibus oppilavi. Quantus itaque putas tunc omnes, qui aderant, Judæos stupor apprehenderit, cum me paternarum traditionum suarum fortissimum viderent expugnatorem, quarum me fidelissimum, utpote Judæum ex Judæis, speraverant esse defensor- em? Contra archisynagogum quoque, David nomine, et prædictum fratrem meum singulare certamen disputationis arripiens, adversus eos legis et prophetarum paginas diu versavi, ex quarum sufficientissimis testimoniis Christianam fidem defendens et approbans, omnem eis contra Christum et sanctam Ecclesiam ejus calumniæ aditum interclusi. Illi me

Christianis tam pertinaci studio favere videntes, semichristianum vocare cœperunt, tali scilicet nomine illi velut callidis illorum persuasionibus male circumtentis exprobrantes. Ad ultimum autem percontantibus eis, num in omnibus, quæ adversus ipsos pro fidei Christianæ defensione protuleram, mens et lingua concordarent; veritus ego, ne, si hanc eis veritatem confiterer, ab ereptione fratris mei eorum insidiis aliquatenus impediret, ita meum temperavi responsum, ut Christianum me esse neque negarem, neque aperte propalarem: Quando, inquam, cum Christianis frequenter disputans, subtiles eorum adversus Judæos maximam ex parte cognovi argumentationes, idcirco eorum in me volui transfigurare personam, ut tali vos assertivum meorum edocti præudio, circumspicientes ab eis inveniamini necessitatis articulo. Quam illi responsionem gratanter acceperunt.

CAP. XVII. — Quomodo Maguntiam perveniens fratrem suum occulte deduxerit.

Post hæc Maguntiam veniens, abreptum furtive matri puerum clanculo eam ob metum Judæorum extra civitatem volebam educere; ubi servum cum equitatura certo nos in loco jusseram expectare. Sed atrocissimus humanæ salutis luluus furtum istud non suo sed divino instinctu perpetratum, non ad suam sed ad Dei sortem intelligens pertinere, illud mihi maligna sæpe fraudis arte conatus est impedire. Nam cum transitus urbis illius mihi esset notissimus, ita, quod dictu mirabile est! oculi mei sunt diabolica illusionem obæcati, ut ab hora diei prima usque ad sextam, per omnes civitatis illius plateas oberrans exitum ejus invenire non possem. Lassato et præ lassitudine hænte puero, misertus ejus mecum humeris gestandum supposui, quod multi videntes, velut latuum me deriserunt Christiani. In magna itaque vultus mei confusione et incredibili cordis angustia positus, quod unicuique mihi patebat refugium, divinum simplex imploro auxilium, clamque fronti meæ sanctæ crucis imprimo signaculum. Mira res! Portam civitatis, quam toties gyrans et regyrans primo invenire nullatenus potui, mox ubi crucis me signo armavi, cassata, quæ me cæcaverat, diabolica illusionem, lætus videns agnovi, egressusque servum nos cum equis, ubi mandaveram, præstolantem invenit. Paululum igitur nobis de civitate progressis, Judæi Colonienses navigio supervenientes, quæcumque de me sæpe professioni inimica perceperant, civitatis illius Judæis divulgaverunt, quomodo scilicet Coloniae libros cum pecunia apud Christianos abscondissem, eo quod ad eorum sectam pertinaciter transmigrare decrevissem. Quibus auditis mater pueri conturbata nimis et conterrita, inquiri me undique diligentissime fecit. Sed minime invento, tota præ nimietate doloris velut iusana effecta, ad primos civitatis amarissimo cum ejulatu cucurrit, suum sibi filium furtive subreptum lugubri voce proclamans. Qui protinus ad comprehendendum me nuntios destinaverunt. Sed sicut Dei ordinationi nequaquam

A resistere (Rom. xiii), ita nec me eidem ordinationi servientem valuerunt comprehendere. Igitur ego cum puero profugus cœpto pergens itinere, ad claustrum, quod Welanheim dicitur, vespertino perveni tempore. Cognito fratres pio cordis mei desiderio, cum magna me lætitia et charitate susceperunt. Adhuc autem nobis vescentibus, ecce nuntius ad investigandum nos ordinatus ante portam assistens, portarium, si Judæus puerum deducens illo introisset requisivit. Ille, ut erat homo simplex, nullas in nullo suspicatus insidias, simplicem ei prodidit veritatem. Ne igitur aliquam fratres illi propter me sustinerent molestiam, commendato eis puero, ut sæcis per eos litteris imbueretur, clam inde fugiens ad claustrum, quod Revengresburch appellatur, deveni. Ubi cum magna a fratribus exultatione detentus et catechizatus tertio Kalend. Novembris

CAP. XVIII. — De visione, quam vidit ante baptismum.

Evolutis autem tribus ferme septimanis, postquam catechumentis effectus sum, quarta feria ante Dominicum, quo baptizandis sui, diem, vidi somnium, sicut visu ita relatu dulcissimum. Vidi versus orientem cælum apertum, ejus imaginaria, quæ mihi per visum apparebat structura, auro purissimo per totum fuerat ornata. Ubi Dominum Jesum sublimi in solio et Paterna majestate potentissime et honorificentissime vidi residentem atque sceptri videri triumphale suæ crucis signum super dextrum humerum tenentem. Cui, ut mihi videbatur, cum excellentissimis ejus amicis assistens, ineffabili contemplationis suæ suavitate ineffabiliter delectabar. Cum ecce duo amicitæ meæ filii, quorum alter Nathan, alter Isaac vocabatur; post longum mecum præpeti gressu transibant, ut ex ipso eorum transitu liquidulo animadvertentibus daretur intelligi, illam eis beatitudinem non ad solatium sed ad supplicium esse demonstratam, ut ab ipso intus in animo torquerentur, quod illa, quam cernebant, sanctorum gloria, perfrui non merebantur. Ad quos ego conversus, sic eos sum allocutus: O miser! et infelices, nunquid non istud, quod super humerum Christi videtis crucis signum, illam vobis nunc Isaac ad mentem reducit prophetiam: *Cujus imperium super humerum ejus?* (Isa. ix). Illic vos olim de Christo prophetiæ per meam exhortationem credere contempsistis, quam ecce ad perpetuam confusionem vestram impletam aspiciatis. Illi vero nimio pavore circumdati, vix mihi paucis humili et suppressa voce responderunt, dicentes. Vera quidem, o nepos, sed nimis heu! sero nobis sunt probata quæ memoras, quando, amisso salutaris spatii poenitentiae, sine spe consequendæ salutis, æternæ destinati sumus gehennæ. Vix verbum compleverant, statimque de medio facti sunt, impleta in eis Scriptura, quæ ait: *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei* (Isa. xxvi). Expergefactus itaque et recordatus quantis aliquando precibus et lacrymis jejuniorumque frequentia talem cœlitus pro mea illuminatione visionem impetrare satageram, cœpi in his quæ videram gaudio spiri-

tuali superabundare, debitasque Deo pro tam suavi visione, qua in ejus fide roborari merueram, grates exsolvere.

CAP. XIX. — *Quomodo baptizatus sit, et quas in ipso baptismo diaboli fraudes pertulerit.*

Venit autem dies Dominicus, in quo veterem hominem cum actibus suis exuendus et novum fueram per lavacrum regenerationis induendus. Universus itaque Coloniensis civitatis clerus in Beati Petri, apostolorum principis, basilicam festiva cum exultatione convenit, ubi ad celebrandum salutare mysterium fons fuerat præparatus. Quo circa horam tertiam consecrato, ac regenerandis animabus per invocationem sancti Spiritus secundato, fidem sacræ Trinitatis ex toto corde confessus, in eum magna cum devotione cordisque contritione sum ingressus. Sed heu! quod dictu grave est, nec in ipso baptismi articulo ab impugnatione mea fraus destitit inimica. Nam quemadmodum, evangelista teste, puer Domini miseratione a dæmonio liberandus, tunc gravius est elisus, cum ab eo nequam spiritus est exire compulsus (*Luc. ix*); ita nimirum antiquus hostis graviores contra me tunc impetus fecit, cum per divinæ institutionis salutare sacramentum ab ejus me rapi tyrannide conspexit. Siquidem in cæteris ad fidem orthodoxam pertinentibus sufficienter pro mea capacitate imbutus, solum de baptismi trina immersione in nomine sacræ Trinitatis exhibenda, ex ministrorum negligentia, imo potius ex insidiantis mihi inimici fraudulentia edoctus non fueram. Fluente igitur vivifici fontis ingressus, et in eo semel contra orientem immersus, solam hanc immersionem suffecisse credebam ad antiquæ vetustatis renovationem. Clerici autem baptisterium circumstantes, sæpius me mergi debere clamabant. Sed ego, qui fonte jam recens emersem, discrete eorum voces audire, vel clare, quos mihi faciebant, nutus, defluente nimirum hinc inde piloso capite aqua, videre non poteram. Igitur a facie deterisa manibus aqua, quid vellent audivi, sed magno fontis astrictus frigore, eorum primo voluntati non libenter obedivi. Attamen blanda baptistæ mei flexus admonitione, feci quod faciendum erat pro salute. Ratus itaque hac me secunda tinctione divinis mysteriis satisfecisse, cœpi de fonte velle exire. Siquidem præ nimio ejus algore pene totus obrigueram. Sed clerus magnis rursus vocibus perstrepebat, me ad consummationem sacramenti versus ad austrum salutaribus fluentis humiliter debere submitti. Diabolica igitur fraude circumventus, suspicatus sum haberi me ab eis derisui. Unde sicut ille quondam Naaman Syrus accepto ab Eliseo propheta septies lavandi mandato in Jordane, indignans cœpit abire (*IV Reg. v*), ita et ego pari dementia magno animi succensus furore, ac moræ totius impatiens, volebam e baptisterio prosilire. Sed, Deo gratias, quod etsi se inimicus erexit, non tamen adversum me prævaluit. Enimvero quemadmodum isdem Naaman suorum flexus admonitione comitum, salutaris prophetæ consilio obtem-

peravit (*ibid.*); ita blanda religiosorum, qui aderant, clericorum exhortatio, propulso ab animo meo concepto male suspicionis contagio, meam in fide pusillanimitatem roboravit. Ut igitur per omnia veteribus nova liceat comparare, Naaman Jordaneis septies lotus fluentis, a lepra carnis visibiliter est curatus (*ibid.*), ego in baptismo per septiformem Spiritus sancti gratiam invisibiliter sum ab animæ lepra mundatus. Illius caro, deteris elephantis sordibus, infantis recepit munditiam; me per lavacrum regenerationis pelle vetustatis exutum, in novam peperit Ecclesia virgo mater infantiam. In quo nimirum lavacro sicut vitæ prioris ordinem et nominis proprietatem mutavi, quique Judas antea appellabar, Hermannus nomen accepi. Hanc igitur gloriosam dexteræ Excelsi mutationem (*Psal. LXXVI*), hanc perditæ ovis in humero pii Pastoris ad ovile sanctæ Ecclesiæ reportationem (*Luc. xv*), quantis non tam clerus, quam universus fidelium populus, laudum præconiis extulit, quantis in commune gaudiis celebravit! Nec immerito. Nam quomodo de conversi peccatoris pœnitentia populus non gauderet Christianus, cui etiam, Domino teste, plus quam nonaginta novem justis angelorum congauget exercitus? (*ibid.*) Judæi autem, qui zelum quidem legis, sed non secundum scientiam (*Rom. x*) habebant, luctu me amarissimo, velut perfidum ac perditum, inconsolabiliter plangebant.

CAP. XX. — *Qualiter post baptismum sæculo renuntiaverit, et sub ordine canonico divino se mancipaverit obsequio.*

Igitur immundo spiritu de domo cordis mei per lavacrum regenerationis expulso, metuens ego et valde pertimescens, ne, si rediens, eandemque domum, licet lavacro salutari mundatam, Christique sacramentis ornatam, ab exercitio tamen spiritualis disciplinæ vacantem inveniens, eam cum peste septemplici gravius quam antea occupaturus intrares, sicque novissima mea pejora prioribus fierent (*Matth. xii*), cura id pervigili laborabam efficere, quatenus pervasori obfirmata maligno, dignum fieret habitaculum Christo benigno. Evangelicum itaque audiens præceptum. *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni, sequere me* (*Marc. x*); et illud: *Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus* (*Luc. xiv*), cœpi hilariter cuncta, quæ temporaliter habere videbar, spe et desiderio æternorum contemnere, quatenus laboriosa mundi sarcina exoneratus, per arctam, quæ ad vitam ducit, viam expedito ac libero possem pede incedere. Discens etiam, Psalmista dicente, *bonum esse et jucundum habitare fratres in unum* (*Psal. cxxxii*), ad famosum ac totius religionis locum Capenbergense videlicet, cujus supra memini, cœnobium, velut ad quemdam salutis portum de naufragio mundi hujus pelago nudus cum nudo hoste luctaturus evasi, ibique præsentis vitæ finem, et promissionem futuræ præstolaturus, secundum regulam beati Augustini vitam cum habitu mutavi.

Latinae quoque linguae addiscendae jugem indulgens operam, tantum intra quinquennium, Deo opitulante, profeci, ut ad sacros ordines suscipiendos aptum me fratrum charitas judicaret, benigneque attraheret, cum tamen ego humiliter, ut justum erat, subjiciens, me indignum ad hoc minusque idoneum protestarer, quantumque audebam et decebat modeste reniterer. Deus autem, qui humilibus semper dat gratiam (*I Petr. v*), inter suos me convivae novissimum videns locum elegisse, dicere mihi dignatus est: *Amice, ascende superius* (*Luc. xiv*). De qua ejus ego vocatione non in timore, sed cum tremore, ut scriptum est (*Psal. ii*), exultans, gradatim ad ordines canonicos ascendi, donec ad sacerdotalis excellentiae dignitatem perveni. Tunc itaque primo visum ante meam conversionem somnium in prima hujus opusculi fronte insertum, quod in me futurum, praesignaverit, intellexi, cujus, superius sicut promisi, interpretationem explicabo.

CAP. XXI. — *Quod tunc primum visum in pueritia sua de futura in se Christi gratia somnium intellexit et eundem qualiter interpretatus sit.*

Visionis itaque interpretatio haec est: Terrenus itaque, qui mihi apparuit, imperator, caelestem significat Regem, de quo Psalmista, *Dominus*, inquit, *virtutum ipse est Rex gloriae* (*Psal. xxiii*). Illic magnum quendam principem habuit, angelum scilicet illum, quem in suae creationis exordio cunctis angelicis spiritibus nobiliorem condidit, et caeteris omnibus angelorum ordinibus praefecit. Qui videlicet vere tunc est mortuus, dum se contra Deum superbus erigens (*Isa. xiv*), dignitatis suae gloria nudatus et de archangelo diabolus est effectus. Hic itaque Rex regum per suam me gratiam visitare dignatus, niveum mihi equum obtulit, dum gratiam sacri baptismatis, quo super nivem dealbarer, concessit. Balteum quoque tradidit, quod virtutem mihi fluxa carnis desideria restinguendi contulit. In septem gravis monetae denariis recte septiformis Spiritus dona intelliguntur, quae quemcumque impleverint, morum gravitate exornant. Qui, cum jam per hujus sancti Spiritus dona vitae coeperit munditia, velut argentum examinatum, nitere, incipit etiam aliis de Dei amore et vita aeterna suaviter tinnire, quod bene significat argenti sonoritas. Quod autem hi septem denarii, ne facile perderentur marsupio fuerint inclusi, hoc significare spero, quod collata mihi misericorditer Spiritus sancti charismata non me derelictura [derelictura], sed ad devincendas omnes tentationum molestias et regnum caeleste promerendum mecum sint finetenus permansura. Porro de hoc meo tam felici successu principes indignati sunt, quod maligni spiritus, quos mundi rectores appellat Apostolus (*Ephes. vi*), sive Judaei, qui propter acceptam a Deo legem inter caeteras sibi nationes principatum usurpabant, Christi me gratiam, qua ipsi indigni erant, meruisse inviderunt. Sed ego nitido illo balteo, id est continentiae robore praecinctus, equo regio insedi, quod gratia baptismi

A in me vacua non fuit, sed quod equi indicat usus, eam cum Dei adjutorio spirituali exercitio semper excolere, et ad bonum usum inflectere laboravi. Christum quoque regem secutus sum, mundum et quae sunt in mundo contemnendo, nec solum mea omnia, verum etiam et meipsum pro ejus amore ahnegando, faciens hoc, quod ipse de se testatur, *Non veni, inquit, facere voluntatem meam, sed ejus, qui misit me, Patris* (*Joan. vi*). Et bene equo sedens niveo regem sum comitatus, quod Christi vestigia nemo sequi erit idoneus, nisi eam, quam per equum candidum figurari praediximus, baptismi gratiam fuerit consecutus. Palatium autem, in quod eum secutus sum, locum conversionis meae arbitror designare. In quo nimirum clericorum conventu seu quorumlibet religiosorum per orbem regulariter viventium coenobia [coenobiis], quid nisi quaedam summi Regis insinuatur palatia? In his etenim Christus propter vitae castitatem et religiosam conversationem domestice quodammodo et familiariter velut rex in suo palatio creditur per gratiam inhabitare. Tunc autem ad mensam regis convivaturus accessi, quando sacrosanctum altaris ministerium, licet indignus, suscepi. Ad mensam vero sedere, est, ad altare Christi humiliter accedere. Sed hujus caelestis mensae quale sit convivium, quam dulces deliciae, digne verbis explicari non potest, sed haec illi soli noverunt, qui per gratiam Dei experiri meruerunt. Quale, inquam, fidelis sit animae convivium, ad reverendam altaris mensam cum integra C fide cum vera cordis humilitate et contritione, cum sincera mentis devotione accedere, et in ea agni immaculati Jesu Christi carnibus saginari, et sacrosancti sanguinis ejus calice inebriari, nemo, ut dixi, nisi expertus, intelligit. Porro olus, quod in mensa regia manducare mihi visus sum, Christi arbitror designare Evangelium. Nam sicut idem olus ex variis fuit herbarum generibus confectum; ita ex variis praecipis ad vitam aeternam pertinentibus Christi constat Evangelium. Ad regale igitur convivium olus manducare est, sacerdotem Dominico altari assistentem sancti Evangelii praecipia solerter atque subtiliter considerando velut in ore cordis ruminare, pensando scilicet quam humilis, quam devotus, quam nitidus castitate, quam fervidus charitate D existere debet, qui tanti sacramenti mysterium decenter ac Deo acceptabiliter cupit celebrare. Nobiscum quoque Rex Christus epulatur, quod spiritualium profectuum nostrorum dulcedine pascitur. Dulcem quippe sibi refectorem in corde pio et obsequiis divinis mancipato existere testatur ipse in Apocalypsi: *Ecce, inquit, sto ad ostium et pulso; si quis mihi aperuerit januam, introibo ad illum et cenabo cum illo, et ipse mecum* (*Apoc. iii*). Sed neque abs re hoc esse puto, quod ex eadem mihi cum rege scutella visus sum manducare. Una itaque scutella catholicae fidei significat unitatem. De una ergo scutella olus cum Christo comedit, quisquis ejus cooperante gratia sancti Evangelii praecipia in unitate

fidei catholice custodit. In qua ego nunc unitate, sicut hujus quondam felicissime mihi visionis ostensum est presagio, per gratiam Dei consistens, servo ei, ut scriptum est (*Psal. II*), cum timore et exulto cum tremore. Exulto, inquam, cum tremore, quod ipsius, qua jam fidelis sum, gratia debet, ut gaudeam, et de ejus mihi adhuc profundissima et investigabili judiciorum abisso, qua nescio utrum amore an odio dignus sim (*Eccle. IX*), restat, unde timeam. Quis enim mortalium, quamlibet justus, quamlibet sanctus, terribilem illam nostri Salvatoris non perimescat sententiam, qua dicitur; *Multi sunt vocati, pauci vero electi?* (*Matth. XX.*) Confido autem in Domino Jesu, quod qui cepit in me opus bonum, perficiet usque in finem. Siquidem maximam mihi spem promittit futurorum precedentium magnitudo beneficiorum. Ecce enim misericors et miserator Dominus de stercore pauperem erexit, et eum cum principibus populi sui collocavit (*Psal. CXXXI*), cum me de sordidissima judaica super-

stitionis et nefandissima secta misericorditer eripsum, non solum suis fidelibus, per unitatem catholice fidei sociare, verum etiam per sacerdotalis dignitatis gratiam gloriosis mensae suae convivis [convivis] pius et misericors dignatus est aggregare. Quis haec, o Domine, tuae circa me indignum pietatis viscera pensare, quis tam immensas bonitatis tuae divitias digne valeat aestimare? Spero, Domine, et fideliter de tanta benignitate praesumens credo, quod misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitae meae, cujus tanta jam mihi gratiarum pignora dignatus es prerogare, pro quibus, ut dignum est, lapides et hostias jubilationis tibi in summo illuminatori meo immolare non desino. Sed et vos, quicumque haec legeritis vel audieritis, congaudete mihi et congratulamini, quia mortuus fueram et revixi, perieram et inventus sum. Magnificate igitur mecum Dominum, qui vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

ANNO DOMINI MCXXXV

UDASCALCUS

MONACHUS AD S. ULRICUM AUGUSTANUS

NOTITIA

(FABRIC. *Bibl. med. et inf. lat.*, VI, 288)

Udascalus, ex familia honesta nobilium virorum de Maisack natus, monachus ad S. Ulricum (Augustae Vindelicorum), abbatibus Eginonis individuis comes, vir religiosus et praeclare doctus, versificator non poenitentis, musicus et compositor eximius, theologus vero sui saeculi nominatissimus, eligitur in abbatem anno Domini 1126. Praefuit prudenter et fideliter annis 25. Scripsit librum *De musica, historiam* multorum sanctorum, imprimis vero S. *Afræ, S. Udalrici, S. Mauricii* et S. *Mariae, Magdalenae*, varii generis versibus. Exstant multa ipsius epigrammata sparsim hinc inde parietibus inscripta, quae ipsius ingenium admodum fecundum, doctrinam vero non vulgarem praeclare et luculenter produnt. Obiit anno Domini 1151. Haec Casp. Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniae pag. 497, cum quo confer Sigismundi Chronicon Augustense Pistorianum tom. III, p. 603. Ejus hodie exstat *Narratio de Controversiis inter Hermannum episcopum Augustanum et Engianem abbatem S. Udalrici*, edita a Canisio Lect. Ant. tom. III, part. II, p. 4. Unicum epigramma ejus in Eginonem decessorem exstat apud Bruschium, p. 496. Mabillonius saeculo V Benedictino, p. 415, dicit, ipsum a quibusdam auctorem Vitae S. Udalrici episcopi Augustani, a Velsero, ipso Mabillonio et in Actis sanctorum editi, habitum fuisse; quia vero ille auctor binis locis memorat se Udalricum vidisse, noster vero binis saeculis junior fuit, eam scribere non potuit. Contra vero Sigismundus J. C. docet Vitam hujus Udalrici carmine ab Udascalco fuisse conscriptam; incipit enim his verbis: *Incluta devotis colimus*. Adde Jo. Pinium in Commentario urævio ad Vitam S. Udalrici, in Actis sanctorum tomo II Junii, p. 95; Oudinum tomo II, p. 1013.